

Forum for natur og friluftsliv Agder
Postboks 101
4662 Kristiansand
(e-post: agder@fnf-nett.no)

Kristiansand, 06.05.16

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

Høringsuttalelse til saksnummer 201001316 Sira-Kvina – Revisjon av konsesjonsvilkår

Viser til høringsbrev fra 18.01.16 om høring av revisjonsdokument for Sira-Kvina reguleringen og takker for muligheten til å komme med innspill. Vi har følgende merknader;

Generelt

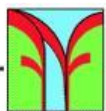
Sira-Kvina kraftselskap har i forkant av revisjonen vært aktive for å finne løsninger som kan gi gevinst både til kommunene som er berørt, naturmiljø, friluftsliv og til kraftselskapet selv. Fokuset har vært en samlet plan som gir en vinn-vinn effekt.

Sira-Kvina kraftselskap har i stor grad fokusert på tiltak for anadrom fisk i revisjonsdokumentet. Her har det vært gjort et stort forarbeide, og det synes vi er positivt. Og selv om bedre vilkår for laksefisk også er et godt tiltak for friluftsliv, savner vi et like grundig forarbeide for det øvrige friluftsliv. Gjennom avtaledokumenter med kommunene er det foreslått noen tiltak for å kompensere for negative konsekvenser for friluftsliv. Men det er varierende hvor grundig kartleggingen av de negative konsekvensene har vært, og litt uklart i enkelte tilfeller hvordan prioriteringen av tiltakene er foretatt.

Underveis i høringsperioden er det skjedd endringer i avtaledokumentene i kommunene. I en så stor høring som dette er, blir det enda vanskeligere å uttale seg, når noen av kravene har falt bort, og nye har kommet til. De foreslåtte kompenserende tiltak endres kanskje underveis, og prosessen virker uoversiktlig.

Sira-Kvina kraftselskap setter enkelte forbehold for gjennomføring av foreslåtte tiltak. Forbeholdene dreier seg i hovedsak om O/U-prosjekter og investeringsbeslutning ved konsesjon. Vi synes det er betenkelig at man må bygge ut mer vannkraft for å kompensere for skader tidligere vannkraftutbygginger har medført.

Da O/U-prosjektene behandles som egne konsesjoner, ber vi NVE se på dem i forbindelse med revisjonen av konsesjonsvilkår, og at NVE setter vilkår om at foreslåtte tiltak må iverksettes dersom det gis konsesjon.

Kvinavassdraget fra Homstøl til Narvestad

Det er foreslått å kompensere for redusert mulighet til å utøve friluftsliv ved å gi 8 mill. NOK fordelt på 5 år etter en plan og prioritering utarbeidet av Sira-Kvina og Kvinesdal kommune. Dette kalles friluftsliv-/fritidstiltak. Her har vi to ting vi har lyst til å kommentere;

Det ser ikke ut som om det foreligger noen plan for kompenserende tiltak for friluftsliv enda. Frivillige organisasjoner med friluftsliv som hovedområde må få være med i utformingen og prioriteringene i en slik plan. De kompenserende tiltak bør også stå i stil med de konsekvensene vannkraftutbyggingen har hatt på strekningen, det vil si at tiltakene må settes inn langs Kvina og de øvrige områdene som er berørt av vannkraftutbyggingen.

Man åpner for at kompenserende tiltak for friluftsliv også kan være fritidstiltak, uten at dette er nærmere definert. Fritidstiltak er et vidt begrep som også kan være tiltak som ikke har med friluftsliv å gjøre. Er det slik at man skal kunne benytte 8 mill. NOK på et bedre kinotilbud i Kvinesdal dersom Kvinesdal kommune og Sira-Kvina kraftselskap velger å prioritere det? Eller å oppruste lokalet til en fritidsklubb? Vi mener at når man skal kompensere for redusert mulighet for friluftsliv i Kvina, så skal dette utelukkende gå til friluftslivtiltak.

Anadrom del av Kvina

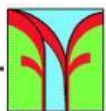
Tiltakene som er foreslått tar sikte på å legge til rette for økt smoltproduksjon i Kvina, og økt friluftsliv i form av bedre fiske i elva. Her er det gjort et omfattende forarbeid og tiltakene virker godt begrunnet. Til flere av tiltakene tar Sira-Kvina kraftselskap forbehold om at det gis nødvendige konsesjoner til andre utbyggingsprosjekter, og at det oppnås investeringsbeslutning hos eierstyret.

Vi ber NVE om å vurdere om tiltakene også kan gjennomføres uten de forbehold som Sira-Kvina kraftselskap setter om konsesjon til andre utbyggingsprosjekter. Kvinavassdraget er allerede kraftig utbygd, og den samlede belastningen på vassdraget blir enda større ved flere konsesjoner. Dersom det gis konsesjon, ber vi om at det forutsettes investeringsbeslutning, slik at de foreslåtte tiltakene gjennomføres.

Selv om vi er glad for at man vil legge til rette for økt fiske som friluftslivstiltak på denne strekningen, burde det vært kartlagt om det er behov for andre kompenserende friluftslivstiltak i tillegg.

Fjellområder med flerårsmagasin i øvre deler av Kvinavassdraget og Siravassdraget

Store deler av dette området ligger innenfor verneområdene i Setesdal vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane (SVR). Forvaltningsplanen fra april 2015 peker på tre spesielt viktige verneverdier i verneområdene; Villrein, landskap og vegetasjon. For både villrein og landskap vurderes kraftutbygging som hovedtrusselen. Reguleringsmagasinene avgrensner hvor reinen kan finne trekkveger, og i tillegg kommer demninger, anleggsveger og kraftlinjer som oppleves som fremmedelementer i landskapet og fungerer som barrierer for reinen. (s.16 og 17, <http://www.nasjonalparkstyre.no/svr/Planer-og-publikasjoner/Ny-forvaltningsplan/Forvaltningsplan-for-SVR---endeleg-utgave/>) Svartevatnmagasinet trekkes spesielt fram som begrensende for reinens trekkveger, sammen med Blåsjømagasinet. Begrensningene i trekkvegene har også ført til økt konflikt mellom rein og ferdsel i fjellet. Mindre areal fører til at mennesker og rein i større grad benytter de

samme områdene, noe som fører til ytterligere barrierer for reinen. Det er spesielt trafikken på turistløypene ved Øyuvsbu (DNT Sør) og Storsteinen (Stavanger Turistforening) som trekkes fram som hinder for villreinen.

Vi synes summen på 2 mill. NOK som foreslås til kompensierende tiltak for redusert mulighet for utøving av friluftsliv i SVR er for lav. Dersom turisthytter må rives og bygges opp på nytt andre steder, og man må flytte merkede stier, har dette helt klart sammenheng med at reguleringsmagasinene har ført til økt konflikt mellom villrein og ferdsel, og er derfor årsak til problemet. Derfor bør Sira-Kvina kraftselskap bidra økonomisk også her.

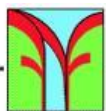
Det er viktig at kompensierende friluftslivstiltak i fjellområdene prioriterer det enkle friluftslivet slik at man ikke skaper nye konflikter mellom villrein og ferdsel. Å utbedre båtslipp på magasinene kan føre til økt ferdsel i villreinområdet. Det er også viktig at man ikke legger til rette for motorisert ferdsel på anleggsveier, magasiner og på snø i villreinområdet.

Ett tiltak som er foreslått er å bidra til eventuell finansiering av felles forskningsprosjekt på lirype. Dette er en god idé, og bør også omfatte fjellrype som er den dominerende rypearten i nedbørfeltet. Rypa er nå havnet på rødlisten for arter i kategorien nær truet (NT), og her trenger man mer kunnskap for å kunne iverksette tiltak. Vannkraftutbyggingen har innskrenket leveområdene for rypa. På hvilken måte kan kraftlinjer i luftstrek ha påvirket bestanden av rype? Hva med å utrede muligheten for å erstatte dem med kraftkabler i bakken over 700 moh.? Hva med gjengroing av fjellandskapet, hvordan påvirker det rypebestandens utvikling? Sira-Kvina kraftselskap kan bidra med økonomisk støtte til forskning og utvikling av tiltak for å redusere nedgangen i rypebestanden, eller helst få bestanden til å øke opp mot tidligere bestandsstørrelse.

Agderfylkene har et felles rypeforvaltningsprosjekt der kartlegging og taksering av fjellryper har vært et tema. Dette kunne vært noe som også Sira-Kvina kraftselskap kunne støttet økonomisk.

Siravassdraget: Hovedvassdrag med sidevassdrag, unntatt anadrom sone

Ett av tiltakene som er foreslått for dette området er bygging og drift av minstevannføringsmagasin i Ytre Skreåvatn. Her foreligger allerede en konsesjon, men den må fornyes. Denne utbyggingen skal slik vi forstår det være et minstevannføringsmagasin. Dette er ikke på høring nå, men vi ønsker å bemerke at det er betenkelig at man må bygge ut mer vannkraft for å kompensere for skader tidligere vannkraftutbygginger har medført. Dessuten kan dette komme i konflikt med den merkede turistløypa som går innover Skreådalen mot hyttene Støle og Tomannsbu. Vi har hørt at det er et ønske å anlegge vei inn til dammen, noe som vil forringe området som er vurdert til et svært viktig regionalt friluftsområde i Regional plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2014-2020 (Vest-Agder fylkeskommune, http://www.vaf.no/media/4682793/Regional-plan-for-idrett-friluftsliv-og-fysisk-aktivitet-2014-2020.pdf-429112_1_1.pdf). Her står det under «Prinsipper» s.39 at «Ved vurdering av inngrep som... vannkraftutbygginger samt utbygging av vei og overføringsledninger, skal det velges lokalisering og løsninger som ivaretar friluftinteressene». Vi vil vurdere dette nærmere hvis ny konsesjon omsøkes.

Et forbehold Sira-Kvina setter for vannslipp og biotopforbedrende tiltak i Rostøltjøndbekken, Smogåna, Ousdalsåna, Josa og Lilandsåna, er at det oppnås konsesjon på bygging av Storå kraftverk, og investeringsbeslutning. I de nevnte sidevassdragene er det redusert landskapsbilde og økosystem på grunn av lite vannføring om sommeren. Dette gjelder også flere sidevassdrag som ikke er prioritert her. En utbygging av Storå kraftverk vil berøre regionalt svært viktige friluftsområder og SVR verneområder. Dette prosjektet er heller ikke på høring nå, men vi ønsker igjen å bemerke at det er betenkelig at man må bygge ut mer vannkraft for å kompensere for skader tidligere vannkraftutbygginger har medført.

Siravassdraget anadrom del

Vi er svært positive til at ett av tiltakene som foreslås er å utrede tiltak knyttet til ål og utvandring av gytefisk i turbiner. Men vi er mer skeptiske til at man ønsker å gjennomføre forsøk med slipp av ål gjennom turbinene for å se om det er tap av ål ved utvandring. Dette virker på oss som en unødvendig risiko i forhold til en art som er rødlistet og vurdert til å være sårbar (VU). Her må man gjøre en grundig vurdering av konsekvensene, også i forhold til føre-var-prinsippet.

Camilla Moseid
Koordinator FNF Agder

For organisasjonene:

- Agder botaniske forening
- DNT Sør
- Norges jeger- og fiskerforbund Aust-Agder
- Norges jeger- og fiskerforbund Vest-Agder
- Norsk zoologisk forening Sørlandsavdelingen